

NORGES HØYESTERETT

Den 7. mars 2024 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Bergsjø og Bergh i

HR-2024-483-U, (sak nr. 23-154531SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:

A (advokat Solfrid Hammersland)

mot

Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet (Regjeringsadvokaten
v/advokat Elisabeth Sawkins Eikeland)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (1) Saken gjelder spørsmål om avvisning av anke til Høyesterett.
- (2) B ble i 2002 påført en alvorlig hjerneskade. Siden 2017 har han bodd i en spesialavdeling ved X sykehjem i Y. Institusjonen har regelmessig truffet vedtak om tvangsmessig tilbakehold av B for å sikre ham nødvendig helsehjelp. Tvangsvedtakene er truffet etter reglene i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A.
- (3) Vedtakene om tilbakehold i institusjon, som etter pasient- og brukerrettighetsloven § 4A-5 første ledd andre punktum kan treffes for inntil ett år om gangen, har avløst hverandre i tid. Vedtakene treffes etter § 4A-5 første ledd første punktum av helsepersonellet som er ansvarlig for behandlingen. Vedtakene kan etter § 4A-7 første ledd påklages til statsforvalteren av pasienten selv eller av pasientens nærmeste pårørende.
- (4) Institusjonen traff i august 2022 et slikt vedtak om tvangsmessig tilbakehold. Vedtaket gjaldt perioden 16. august 2022 til 16. august 2023.
- (5) Kommunens vedtak ble i oktober 2022 påklaget av daværende advokatfullmektig Solfrid Hammersland, på vegne av A. A er Bs søster og nærmeste pårørende, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 1-3 bokstav b.
- (6) Statsforvalteren i Vestland traff i januar 2023 vedtak om å stadfeste kommunens vedtak.

- (7) Daværende advokatfullmektig Hammersland begjærte på vegne av A rettslig overprøving av vedtaket, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 4A-10 og tvisteloven kapittel 36. Ved et senere prosesskriv fra advokatfullmektig Hammersland ble B selv også brakt inn som part i saken.
- (8) Hordaland tingrett avsa 5. juli 2023 avgjørelse med slik slutning:
- «I søksmålet fra A:
1. Krav om opphør av tvungen helsehjelp tas ikke til følge.
 2. Påstander fremsatt i prosesskriv av 12.06.2023 avvises fra behandling i saken.
- I søksmålet fra B:
- Saken avvises.»
- (9) Avvisningen i punkt 2 i søksmålet fra A er begrunnet i at påstandene ble ansett å falle utenfor den særlige prosessordningen i tvisteloven kapittel 36.
- (10) Avvisningen av Bs søksmål er begrunnet i at daværende advokatfullmektig Hammersland ikke ble ansett å ha gyldig prosessfullmakt til å ta ut stevning i Bs navn.
- (11) Både A og B anket og ba om tillatelse til å bringe anken direkte inn for Høyesterett, jf. tvisteloven § 30-2.
- (12) Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 25. august 2023 ble tillatelse til direkte anke ikke gitt.
- (13) Siden tillatelse til direkte anke ikke ble gitt, ble saken oversendt Gulating lagmannsrett for ordinær ankebehandling, jf. tvisteloven § 30-2 femte ledd.
- (14) Gulating lagmannsrett avsa 12. september 2023 kjennelse med slik slutning:
- «Ankesak 23-126714ASD-GULA blir heva.»
- (15) Lagmannsretten bygget på at de ankende parter ikke lenger hadde rettslig interesse i ankesaken etter at tvangsvedtaket utløp i august 2023 og ble erstattet av et nytt vedtak.
- (16) A og B innga felles anke over lagmannsrettens hevingskjennelse til Høyesterett.
- (17) Høyesteretts ankeutvalg traff 9. november 2023 beslutning med slik slutning:
- «Anken over lagmannsrettens heving av anken over tingrettens domsslutning punkt 1 i søksmålet fra A skal avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstolloven § 5 første ledd andre punktum.
- For øvrig nektes anken fremmet.»
- (18) Etter beslutningen om delvis å overføre saken til avdeling etter domstolloven § 5, ba Høyesterett, i tråd med rutinene, om at prosessfullmektiger som ikke har møterett for Høyesterett, innen én uke skulle melde seg til prøve, jf. domstolloven § 221.

- (19) Advokat Solfrid Hammersland innga innen denne fristen prosesskriv der hun ga uttrykk for at hun ønsket å møte til prøve i saken. Advokat Hammersland opplyste samtidig at Tilsynsrådet for advokatvirksomhet mente at vilkårene for å møte til prøve ikke var oppfylt, og at Tilsynsrådet derfor ikke ville utstede erklæring, jf. domstolloven § 221 andre ledd første punktum.
- (20) Innen utløpet av denne fristen hadde også statens prosessfullmektig, advokat Eikeland, meldt seg til prøve. Ved brev fra Høyesterett ble begge prosessfullmektigene derfor gitt frist på ytterligere én uke til å avklare om, og eventuelt på hvilket tidspunkt, vilkårene for å møte til prøve var oppfylt. Prosessfullmektigene ble også bedt om å uttale seg om spørsmålet om fortrinnsrett til å møte til prøve innen samme frist.
- (21) Advokat Hammersland innga innen denne fristens utløp prosesskriv om at Tilsynsrådet fortsatt mente at vilkårene for å møte til prøve ikke var oppfylt.
- (22) Ved Høyesteretts brev 4. desember 2023 ble advokatene orientert om at Høyesteretts ankeutvalg ikke kunne utsette å ta stilling til spørsmålet om hvem som hadde fortrinnsrett til å møte som prøveadvokat. Det ble i den forbindelse vist til at den underliggende saken er en prioritert sakstype som skal behandles så hurtig som hensynet til forsvarlig saksbehandling tillater.
- (23) Prosessfullmektigene ble videre orientert om at ankeutvalget la til grunn at advokat Eikeland hadde fortrinnsrett til saken. Dette ble begrunnet med at Høyesterett, innen den frist som ble satt for dette, bare hadde mottatt erklæring fra Tilsynsrådet for advokat Eikeland, jf. domstolloven § 221 andre ledd første punktum.
- (24) Av brevet fremgår det også at ankeutvalget mente at det ikke forelå særlige grunner til å tillate at det var flere prøveadvokater i saken, jf. domstolloven § 221 andre ledd siste punktum. Ankeutvalget anså det derfor ikke nødvendig å avvente advokat Hammerslands videre dialog med Tilsynsrådet.
- (25) Siden dette innebar at advokat Hammersland ikke kunne møte til prøve i saken, ble det i brevet også bedt om at det snarest mulig ble avklart hvem som skulle føre As sak for Høyesterett. Det ble også gjort oppmerksom på at den nye advokaten måtte ha møterett for Høyesterett.
- (26) Ved prosesskriv 7. desember 2023 søkte Solfrid Hammersland om å kunne opptre som prosessfullmektig etter tvisteloven § 3-3 fjerde ledd. Vedlagt prosesskrivet var også en e-post fra A. I e-posten viser A til Høyesteretts brev 4. desember 2023 og ga uttrykk for at hun ønsket å bli representert av advokat Hammersland i saken for Høyesterett.
- (27) Ved Høyesteretts brev 8. desember 2023 ble det vist til at søknaden hadde vært forelagt ankeutvalget, men at tillatelse etter tvisteloven § 3-3 fjerde ledd ikke ble gitt. I brevet ba Høyesterett igjen om at det snarest mulig ble avklart hvem som skulle føre saken muntlig på vegne av A.
- (28) Ved prosesskriv 8. desember 2023 fra advokat Hammersland ble det vist til at A ikke ønsket en annen prosessfullmektig, og at advokat Hammersland da ikke kunne fratre oppdraget uten å bryte Regler for god advokatskikk.

- (29) Ved Høyesteretts brev 8. desember 2023 ble det vist til at advokat Hammersland ikke oppfylte de lovfestede vilkårene for å møte til prøve i domstollosen § 221, og at Høyesterett ikke hadde adgang til å gjøre unntak fra disse vilkårene. Det ble videre vist til at ankeutvalget heller ikke hadde tillatt at Solfrid Hammersland opptrådte som prosessfullmektig etter tvisteloven § 3-3 fjerde ledd, og at dette samlet gjorde at advokat Hammersland ikke kunne møte som prosessfullmektig for A ved Høyesteretts behandling av saken. Høyesterett ba på denne bakgrunn igjen om at det snarest mulig ble avklart hvem som skulle føre saken for Høyesterett. Det ble i den forbindelse igjen understreket at den nye advokaten måtte ha møterett for Høyesterett.
- (30) Ved prosesskriv 8. desember 2023 fra advokat Hammersland ble det på nytt anført at advokat Hammersland ikke kunne fratre oppdraget uten å bryte Regler for god advokatskikk. Det ble samtidig bedt om at Høyesterett omgjorde tidligere avgjørelser og tillot at advokat Hammersland førte saken for Høyesterett.
- (31) Ved Høyesteretts brev 15. desember 2023 ble det igjen vist til at advokat Hammersland, av de grunner som også fremgikk av blant annet Høyesteretts brev 8. desember, ikke kunne opptre som As prosessfullmektig ved Høyesteretts behandling av saken. Det ble vist til at Høyesterett, for å kunne sikre forsvarlig fremdrift i saken, derfor var avhengig av en snarlig avklaring av hvem som da i stedet skulle møte som As prosessfullmektig. I brevet ble fristen for å gi tilbakemelding om hvilken advokat med møterett for Høyesterett som skulle føre saken, satt til 19. desember 2023.
- (32) Innen utløpet av denne fristen mottok Høyesterett ytterligere et prosesskriv fra advokat Hammersland. I prosesskrivet ble det gjort gjeldende at Høyesterett ikke hadde lov hjemmel til å pålegge A å skifte advokat. Etter utløpet av denne fristen mottok Høyesterett også et brev fra A. I brevet er det blant annet vist til deler av den tidligere korrespondansen i anledning saken, og til at A gjentatte ganger hadde uttrykt at hun ikke ønsket et advokatbytte.
- (33) A kan ikke forstås slik at hun har noe ønske om å føre saken selv. Det har derfor ikke vært aktuelt å vurdere om det ville være grunnlag for å gi pålegg om å møte med prosessfullmektig etter tvisteloven § 3-2.
- (34) Prosesshandlingen – å gi Høyesterett beskjed om hvilken advokat med møterett for Høyesterett som skal føre saken – ble etter dette ansett nødvendig for forsvarlig behandling av saken. Høyesterett utstedte 22. desember 2023 fristforelegg til A, jf. tvisteloven § 16-7 andre ledd. I fristforelegget ble det fastsatt at dersom prosesshandlingen ikke ble utført innen 11. januar 2024, ville det bety fravær i saken, jf. § 16-7 andre ledd. Av fristforelegget fremgikk det også at fristen ikke ble påvirket av den forestående rettsferien, jf. domstollosen § 140 tredje ledd.
- (35) Fristforelegget ble forkynt både for advokat Hammersland som As daværende prosessfullmektig og direkte for A, jf. tvisteloven § 16-7 fjerde ledd.
- (36) Høyesterett mottok 8. februar 2024 bevitnelse fra Namsfogden i Bergen om at fristforelegget 2. februar 2024 var lovlig forkynt for A.
- (37) Fristen som ble fastsatt i det opprinnelige fristforelegget, innebar at A ble gitt tre uker til å utføre prosesshandlingen. Siden Høyesterett ikke fikk bekreftelse på at forkynning for A

skjedde tidligere enn 2. februar 2024, besluttet forberedende dommer at fristen for å utføre prosesshandlingen først skulle løpe ut tre uker fra denne datoen, altså 23. februar 2024. Et brev der dette fremgikk, ble 8. februar 2024 sendt både til advokat Hammersland og til A. Det fremgikk også av dette brevet at dersom fristen ble oversittet, ville det medføre at A anses å ha fravær i saken for Høyesterett, og at hennes anke ville bli avvist.

- (38) Høyesterett mottok heller ikke innen den utsatte fristen melding om hvilken advokat med møterett for Høyesterett som skulle føre saken for A. Slik melding er heller ikke mottatt nå.

Ankeutvalgets syn på saken

- (39) A har oversittet fristen som er fastsatt i et gyldig utstedt fristforelegg. Hun har også oversittet den utsatte fristen som ble beregnet med utgangspunkt i tidspunktet fristforelegget ble lovlig forkynt for henne. A har dermed fravær i saken, jf. tvisteloven § 16-7 andre ledd første punktum.
- (40) Fravær i saken gir grunnlag for avvisning med mindre det gis oppfriskning, jf. § 16-9 første og tredje ledd. Siden den aktuelle prosesshandlingen fortsatt ikke er utført, er oppfriskning ikke aktuelt.
- (41) Avvisning ved annen fraværsgrunn enn tvisteloven § 16-7 første ledd bokstav d forutsetter etter § 16-9 andre ledd at parten er gjort kjent med følgene. Vilåret er oppfylt idet det fremgikk både av fristforelegget og av Høyesteretts etterfølgende brev at anken kunne bli avvist dersom den fastsatte fristen ble oversittet.
- (42) Vilårene for å avvise anken til Høyesterett er etter dette oppfylt, og anken blir å avvise.
- (43) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

As anke til Høyesterett avvises.

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)